

Kübekházi tudósítások

Eppen száznegyven éves. Más nevezetességet, ha megfeszülök, sem tudnék hamarjában előhalászni az ismerkedések napjain összecsendogált információim sekély tavából. Az 1843-ban a apított-télepitett, magyarok, svábok, aztán már csak magyarok lakta község hajdani tervezői nem sokat takarékoskodtak a területtel. Városi sugárutaknak is díszére való szélességűre sikeredtek az egymást derékszögben keresztező utcák, s a tömzsi téglalap formájú település átlók metszése szerinti közepén takaros kis köztér vonzza az idegen szemét. De ha nem is vorzza, akkor sem tudja kikerülni. Ez a központ — itt áll meg a busz is. Na persze, ez nem nevezetesség, még ha egyéni jelleget ad is. Mármint a tér. Ha idegenvezető lennék, s vendégeim mindenáron Kübekháza vágyának, a falu szélén állnék meg velük először, a Szőregről ide vezető út mentén. „Hölgyeim és uraim, itt nem látható az a KRESZ-tábla, amely kifejezné a falu jellegzetességét: egy zsákutca-jelző. A műút nem vezet sehová. Csak be,

Ha kedd, akkor itt a bicikli...

Ha viszont szerda, akkor négyszáz méterrel arrébb. És a több van ott, mondják a kajánkodó rossz nyelvek, utalván a magánvállalkozások támogatásával serkentett — reméljük — egészségügyi üzleti konkurrenciára. Ha még ebből nem derülne ki, hadd áruljam el, a sajátos kübekházi tesznek azt az alcímet is adhatnám, „a bicikli, mint vendéglátóipari mértékesség”. Faluhelyen ugyanis — ismét egy korszakalkotó megállapítás! — sokan járnak kerékpáron. A kocsmába is. Namármost, ugye, ha egy vendéglő előtt sok a bicikli, az azt jelenti, abban a vendéglátó műintézetben sokan vannak — mint hogy eleve több a biciklis, mint a nem biciklis —, amelyik előtt meg kevesebb a kenyérgőzös járgány, ott kisebb a forgalom. Ez ugyan nem egy KBT közlemény, de igaz — legalábbis kübeki szemszögből.

Lehet, hogy eme magvas gondolatok soha eszembe nem jut, ha az idegenvezetőmüi szegődött tanácselnök az utcára kilépve nem kiált fel úgy, mint akinek most világsodott meg valami homályos összefüggés.

— Ja, hát most kedd van! — és a kisvendéglő előtt sokat emlegetett járművekre mutat. — Szabadnapos a maszek.

Nehezen tudom eldönteni, mi illik jobban a vállalkozás jellemzésére: „vendéglő bátorságból”, vagy „üzletnyitási sértődésből”. Az egyik inkább közhely, a másik túlságosan romantikus. Farkas Gabriella tulajdonos viszont mégis az utóbbi megállapítást sugallja.

— Őt évig dolgoztam az Afész-vendéglőben, egészen 1981. novemberéig. Akkor elmentünk a kollégáimmal-élettársammal

Zsombóra, a Rózsa Sándor családába. Az akkori negyedévet 33 százalékkal túlteljesítettük. Elhíhetem, hogy jól ment az üzlet, szerettek is ott bennünket.

— Honnan tudja?

— Hát, onnan, hogy amióta itt megnyitottuk az üzletet, zsombói vendégünk is volt. Több is. Eljötték utánunk.

— Ez úgyszólván megható, de akkor miért jöttek el Zsombórról?

— Konfliktusaim lettek az Afész-szel nyitvatartás, szabadság, ilyen kis ügyek miatt. Rossz néven vették, hogy elcseréltem a szabadnapomat és elmentem a gyerekeim ballagására. Különösen rosszul esett, amikor azt kaptam meg, hogy velünk örökké baj van.

— Erre otthagyták Zsombót.

— Otthagytuk, de nem szívesen,

— Hogyan kerültek vissza mégis Kübekháza?

— Úgy, hogy meghírdették a régi munkahelyünket, a sarki vendéglőt szerződésre. Meg is alküdtünk rá, leengedtek az ajánlott bérleti díjból egy milliót.

— Mégsem vállalták el?

— Nem! Amikor megegyeztünk a három évre szóló díjban, utána két hónap múlva kellett volna áttérni az új rendszerre. Erre a két hónapra kértünk az akkori fizetésünkhöz száz forint emelést. Azt már nem adták meg.

— Két hónap. Van ennek jelentősége?

— Van! Egymilliót leengednek, az nem számít, száz forint meg számít?

— És erre megsértődtek?

— Megsértődtünk, mert presztizskérdést csináltunk belőle. De egyébként is, a maszek vendéglőre az elvi engedélyünk már megvolt...

És akkor lett az újonnan vásárolt házban kialakított ötven személyes kisvendéglő. Benne egy szegedi lakás, egy garázs ára, és egy csomó adósság. A járás képviselője féltette őket a kockázatvállalástól, a tanácselnök meg rábeszélte. Legyen csak a közrészben verseny. A vendégekért — a vendégek hasznára.

Annak idején heted-nyolcadmagukkal dolgoztak a sarki vendéglőben. Most vannak négyen, családi alapon. Kínálatban, választékban tartják a versenyt, szolgáltatásban diktálják is: nemrég nyitották a kerthelyiséget — a hangulatos környezet vonzza a vendégeket. Itt a több bicikli.

A tik, etik, tatik, tetik, a magyarban nem használják, tudom

én egykori jó tanárom buzgó intelmét, de hát mi a csudát kezdenék én a címbe egy sokkal hitelesebb, de istenbizonyi sötétebb hirdetés-kezdettel, hogyszondja „a községi tanács értesíti a lakosságot...” Szeredi Andrásról portrét rajzolni pedig igazán nem lehet anélkül, hogy ezt a fordulatot be ne csempészné az ember. Hát hogy is lehetne, ha egyszer ő volt a falusi kisbíró! Az pedig dobolt — és „közhírelt”. Az utóbbi egyszóveggel.

— Tudtam, mire vállalkozom, a kisbírónak mindig is ez volt a dolga — az egyik a sok közül —, de azért lámpalázias voltam.

— A dobolás is fellépés?

— Nem az, hogy veri az ember, a kisdobót, hanem azt hiszem, a beadásról is

A csend szigete

Szeretem a csendet. Magánügy, bele sem keverném a dologba, ha nem ez lenne meghatározó élményem a határszélre dugott faluban. A főtér-park közepén ülve percekig csupán a verébsiripelest, vadgalamb — vagy, hogy hiteles legyek: balkáni gerle — „huhukolást” hallottam; az álmos kis falu hangulatának legbeszédesebb kifejezőjét. Idilli hangulat, az az emberérezése, Kübekháza nyugalmas sziget az örök hajszaltságtól korbácsolt mindennapi élet vizében. Vagy csak egyszerűen megállt az idő? Mindenesetre, a nyüzsgéshez szokott idegeknek pihentető, az a ráérőség, ami ott lépten-nyomon érzékelhető. Haj, boldog békeidők!

Novák Ferenc tanácselnök, aki nem csak hivatalból, de gyerekkora óta tartó kötődése miatt is lokálpatrióta, s nem győzi eleget hangsúlyozni, mennyire szereti a falut, az idő állását-múlását szomorkásan érzékelteti.

— Itt évtizedekig minden a régi volt. Az első új létesítmény a hatvanas évek végén épült.

— Mi volt ez?

— Ravatalozó.

A fejlesztést bizonyító tényekhez nem szükséges vastag iktatókönyv — iskolás füzet is elég a lajstromozásukhoz. A fontosabbakat sorolja az elnök.

— Hetvenegyben épült napközi otthonos konyha, '77-ben orvosi rendelő, '79-ben iskola.

Ez utóbbira a legbüszkébb. Tegyük hozzá: a legmodernebb kü-

beki építményre. Az elegáns, szép kivitelű, nagyablakos világos tantermes iskola hivalkodóan „mai” a környék egyszerű, falusi házai között. A CSOMITERY munkáját dicséri az épület, a berendezése fölött az iskolaigazgató meg a tanácselnök bábáskodott — a megye anyagi támogatását élvezve. Úgy jártak annakidején a TANÉRT-hez, katalógusokat, árukat nézni, mint más a fűszerüzletbe. Az eredmény, hogy a négytantermes, de a kiegészítő helyiségek jóvoltából nyolc teremmel működő iskolában szakrendszerű oktatást végezhetnek a pedagógusok, minden teremben televízió, epizskóp, diavetítő, s az iskolának vásároltak keskenyfilmvetítógépet is.

A 165 gyerek nevelését ellátó tantestület 83 százalékban képeztett szakemberekből áll. Ha az eltávozott tornatanár és az ének-szakos helyére jönne szakképzett ember, megint százszázalékos lenne az arány. (Hány fős akkor a tantestület? A helyes megfejtők között kisorsoljuk a rendtartást.) Lehet, hogy egyszer majd az itt végzett gyerekek közül tér valaki vissza? Az biztos, hogy hat éve minden nyolcadikat kijáró tanuló a következő szeptembert új, felsőbb iskolában kezdte, s 1975-ben is már csak kettő, 1976-ban pedig egy volt, aki nem tanult tovább.

A község 4,9 millió szerény költségvetéséből nem sokra futja. Ami már nagyon fontos volt:

„Közhírré tétetik!”

hogyan annyian nézik! Szégyelltem, hogy kiállok az utcasarokra.

— Akkor miért vállalta?

— Mit csináltam volna? Mentem volna vissza traktorosnak, amikor majd beleszereltem a Hoffer rázásába? Úgy fájt tőle a derekam, alig tudtam járni. Pedig szerettem!

— Hány kiló?

— Ötvenhét.

— Nem az a kimondott traktoros alkat!

— No látja, hát ezért inkább doboltam!

— Mit?

— Először mindig azt, amit a tanács közölni akart a falubeliekkel.

— Például?

— Már nem is tudom... tűzörség, kutyaoltás... még

azt hiszem, a beadásról is

mondtam én valamit, mert '56 júniusában léptem be, de aztán ez úgy elmaradt.

— Hogyan emlékszik 1956-ra?

— Sehogy. Nem volt itt semmi se. Csendes falu ez.

— Milyenek a kübeki emberek?

— Jók. Az hát. Irja meg, hogy jók.

— Nem csúfolták a kisbíró?

— Az utcasarokért? Hát már mért csúfolták volna? Megszokták. Fontos ember volt.

— Hány helyen dobolt?

— Pontosan... igen... éppen harmincnégy megállóm volt. Az utcasarok, a

hosszú utcákban meg a felénél is. Itt aztán a ta-

nácsi közlemények után a

maszek fizetett hirdetéseket mondtam.

— Milyeneket?

— Mindenfélét. Ennek meg ennek választási malaca van eladó. Meg ilyenek.

— Már nincs dobolás, mit csinál egy mostani kisbíró?

— Sokmindent, csak most hivataloságának hívják. A tanács hozni-vinnivaló ügyeit intézi, készen áll a szolgálatra, akár éjjel is, és persze takarít is.

— Asszonyunka!

— Na és, szegény? Akkor is tudtam, hogy ezt kell, amikor huszonhét éve beléptem.

— Mire emlékszik legjobban a szolgálatból?

— A nagyárvízre, 1970- re. Akkor 24 napig egy-

az újtelepi boltot a vendégház-száló sár miatt nehezen lehetett megközelíteni, utat építettek 1,7 millióért. S mert sár másutt is van, ha esik az eső, a főtéri vendéglőhöz, bolthoz sárrázót-út-felhajtott építettek. Befejezték a vízmű bővítést, s „beszálltak” a bolt korszerűsítésébe is, amely ugyan valóban szebb és jobb lett, bár egyelőre nem olyan, amilyenek szeretnék.

Novák Ferenc ideális tanácselnök: nem a sírók fajtából való, szívesebben, s többet beszél a jóról, mint az ellenkezőjéről. Sugárzik az elégedettségtől, amikor a körzeti orvos munkájáról beszél. Milyen jól jártak az öt éve odatelepült, akkor friss diplomás orvosnővel, s hogy a hozzá kapcsolódó egészségügyi szolgálattal sincs gond, teljes a létszám is, van orvosnő, védőnő, körzeti ápolónő.

Gond volt, de a községi közös jóakaratt érlelte elhatározás után megoldott feladat az öregekről való gondoskodás. Jelenleg az iskolai napközi otthon konyháján főznek számukra, s az arra jogosultak közül 33 idős embernek ingyen adják az ebédet, néhányan — szinte jelképes összegért — térítést fizetnek. Jellemző, mennyire megkedvelték a napközi konyhát, hogy amikor a nyári szünetbe bezár, alig várják a gyerekekkel együtt kosztolni levő öregek a szeptembert, szívesebben hordják onnan az ebédet, mint a vendéglőből.

folytában bent voltam. Embereket hívtam, küldtem, irányítottam, mint egy összekötőnek illik. Marparra, Tiszához, mikor hova kellett. Komoly munka volt!

— Kisbíróéknál odahaza ki a „nagybíró”?

— Már, hogy ki viseli a kalapot? Mindenki! Nálunk ez így van jól! Mindenki megcsinál mindent. Kertben, istállóban — mert van tehenem is — a ház körül. Megfogom én otthon is a seprűt, porszívót!

— Három hét múlva nyugdíjba megy.

— Úgy bizony. Majd csak elleszek otthon, tudok mit csinálni, biztos igaz.

— Nem látszik, hogy hatvanéves.

— Nem? Örülök neki! Úgy a jó, nem igaz?

IGRICZI ZSIGMOND